

GAZETA NARODOWA I OBCA

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. TACIT.

Z WARSZAWY WE SRZODĘ DNIA 2. MAIA ROKU 1792.

Seffya seymowa dnia 27. Kwietnia. P. Marszałek seym: zagaja do projektu opisu kommissyi woyskowej, będącego w deliberacyi, aby z podanych uwag przez seymujących deputacya konstytucyjna uczynić mogła stosowne poprawy.

P. Karśnicki kaszt: *Wieluń*: kommissarz woyskowy, donosi o ukończonym etacie woyska, przez deputacyą do tego wyznaczoną, i projekt tegoż etatu, w kommissyi woyskowej *in pleno* roztrząśniony, podaje.—Xże Czwertyński kaszt: *Czerniecho*: czyni niektóre uwagi do projektu opisu kommissyi woyskowej, mianowicie: żeby skład iey, zawierał więcej osób cywilnych niż woyskowych; żeby w niebytności ministra *belli*, prezydencya była przy cywilnym; żeby pensya kommissarza została się podług pierwszego oznaczenia po 8. tysięcy *i. t. d.*

P. Zieliński *Nurski*: „Jeden z liczby posłujących, „którzy o czynach obrad swoich seymikowych uczynili „W. K. Mci wiadomość, dla słabości zdrowia mego „spóźniony głos podnosząc, gdy mi pełnić zlecenie moich współ-braci przychodzi, w krótkości, i bez kłopotu mam honor imieniem tychże, z rozkazu fo-lennego, bo w instrukcyi umieszczonego, podziękować za ustawę rządową W. K. Mci, i wam seymującym stany, a oraz za podniesienie wolności Polskiej, „głosem całego seymiku oświadczając wdzięczność, donieść: iż obywatel ziemi *Nurskiej*, lubo w pierwszym „obrad swoich wstępnie mylnie uprzedzony został, jednak przez trzy tygodnie blisko seymikując i o prawdzie się przekonywając, nakoniec uznał iey rzetelną istotę, i natychmiast gorliwą, a nigdy nieprzełamaną, na „trzymanie, i obronę ustawy 3go maja, z oświadczonym hazardem krwi wylewu, i utraty tego wszystkiego, co byź może jego własnością, w całym swym „zgromadzeniu wykonał przyśięgę.”

P. Psarski *Wieluński* podobnie z zlecenia swoich współ-obywateli na seymiku danego, składa J. K. Mci i stanom podziękowanie za ustawę rządową 3go maja, i X. Kollątaja podkanclerzego kor: szczególniejszym względem i pamięci króla poleca.

Xże Marszałek konf: Lit: przekłada potrzebę wzięcia najprzód projektu etatu woyska, bez którego uregulowania, oddane J. K. Mci kierowanie siłą woyskową, nie mogłoby być skutkowane; po ułatwieniu zaś etatu, radzi przystąpić do opisu kommissyi woyskowej.

P. Sołtyk *Krakowski* domawia się o decyzją punktów podanych przez P. Kickiego *Zakroczymskiego* w dodatku do zapadłego prawa urzędzenia królewsczych, która zaręczona była przez izbę.

P. Marszałek seymowy oświadcza, iż na wczorajszej seffyi deputacyi konstytucyjnej, doniesiono było,

że P. *Zakroczymski* od trzech z tych punktów odstąpił; pozostał się tylko czwarty względem uwolnienia posłesorów królewsczych od kalkulacyi za dawne lata z tych prowentów, które lustracyami im były dozwolone. Lecz że ta okoliczność zda się bardziej do sądowności, niż do prawodawstwa należyć, spodziewa się, że P. *Zakroczymski* równie do odstąpienia i tego punktu skłonić się dozwoli.

P. *Kicki Zakroczymski* przekładając potrzebę tego punktu dla spokojności obywatelów, uprasza o czytanie onego.—Poparty zostaje przez wiele głosów, które w nim uważają i interes skarbu publicznego; gdyż posłesorowie królewsczych, pociągnięci do kalkulacyi z prowentów, z których kwarty do skarbu wnosili, szliby do skarbu po ewikcyą.—Czyta ten punkt P. sekretarz.

PP. *Lewandowski* z wydziału *Zytmirskiego*, *Szumowicz* z *Drohickiego*, i *Sapalski* z *Sandomirskiego* Plenipotentci czynią przełożenia swoje: iż niektórzy starostowie, podciągnęli pod lustracye prowenta mieyskie, a inne nawet nad lustracye arbitralnie wybierali; zanoszą zatem prośby: aby ten projekt na rozwałę był wzięty, i tak umiarkowany, iżby przez niego nie stała się krzywda miastom.

PP. *Zieliński Nurski*, i *Korsak Wileński*, dogadzając temu żądaniu, chcą mieć ten projekt, wzięty na dalszą rozwałę.

Za wniesieniem Xcia Marszałka konf: Lit: stany zatrzymują się w czynności swojej przez czas niejaki, do porozumienia się w izbie konferencyonalnej z plenipotentami mieyskimi względem powyższego punktu, i układu projektu.

W krotce potym P. *Stroynowski Wołyński*, jako członek deputacyi konstytucyjnej: „Materya dziś tocząca się, ułatwioną została w izbie konferencyonalnej, „przez umowę uczynioną z PP. Plenipotentami od „miast wolnych. Krok ten rzpltey, będzie świetny „aktem dogodności dla miast.—Oddaje projekt.

Czyta go P. sekretarz, i jednomyślną izbą zgo-gą zamienia się w prawo: Ponieważ starostowie, na mocy lustracyow odbierając z królewsczych dochody przez lustratorow przysięgłych, z nakazow seymowych oznaczonych, kwartę z nich postanowioną skarbowi na dochod publiczny opłacali; przeto czyniąc sprawiedliwość, tak w dochowaniu wiary publicznej, w której, dochody z królewsczych lustracyami postanowione, przez possessorow wybierane były, jako ocalając skarb w tym, co już do niego weszło, i przecinając stąd wszelką do skarbu ewikcyą, stanowią: iż possessorowie królewsczych, już pozowani, i jeszcze zapozwani byź mogący, gdy z powodu nadanej przywilejami lokacyjnemi miastom propinacyi, i wszelkich dochodow, odsądzeni od nich, w żadnym sądzie pod żadnym pretext-

tem, nie będą obowiązani do kalkulacji z tych prowentów, które lustracyami im były dozwolone; te zaś prowenta, które nad lustracye były przez starostów arbitralnie wybierane, z tych kalkulacye czynić mają; a co się tycze prowentów, i propinacyi mieyskich, za kontraktami przez miasta komużkolwiek od roku 1776. wypuszczonych, takowe prowenta podług kontraktów dotąd zaległe, miastom wypłacone mieć chcemy.

P. *Marzalek sejm*: oświadcza: iż ten punkt umieszczony będzie przez deputacyą konstytucyjną w świeżo zapadłym prawie względem urządzenia królewskich.

P. *Linowski Krakowski*, w chęci przyspieszenia decyzji etatu woyska, radzi aby stany wyznaczły 3. osoby z grona swego, do przejrzenia tego etatu, i zniesienia się z deputacyą go układającą, końcem zasięgnięcia od niej objaśnień; po czym, iżby ten cały etat całkowicie przechodził.

P. *Bronikowski Gnieźnieński* żąda, aby cały etat był rozdrukowany, i rozdany seymuiącym, iżby go każdy mógł rozważyć. Nie znajdując zaś w tymże etacie umieszczonej gwardyi konney Lit: zamawia przymowienie się za nią przy decyzji etatu, dodając, iż w żadnym kraju cały regiment zwinięty nie bywa, tylko w przypadku przestępstwa za dekretem woyskowym.

X^{że} *Marzalek konfed. Lit.* wyraża: iż prowincya litewska oddając sprawiedliwość zasługom tego regimentu, na sefii prowincjonalney włożyła nań obowiązek, aby imieniem jej o zachowanie tego reymentu upraszał stany. Co do wniosku P. *Krakowskiego*; znajduje go zbliżającym decyzją, i dogodnym doskonałej rozwadze, gdyż każdy seymuiący, będzie mógł deputacyi z 3. osób wyznaczonej, czynić uwagi, i podawać myśli; drukować zaś tak wielkie dzieło, jakim jest etat, byłoby i zmitrzeniem czasu, i próżną expensą, gdyż poczynione poprawy wymagałyby powtórnego rozdrukowania. Nakoniec ostrzega: iżby chronić się podobnego sposobu decydowania, jak przy pierwszym etacie, gdzie na każdy najdrobniejszy punkt szły turnusy, przez co, przy wielkiej stracie czasu, etat zrobiony był niedokładny.

Król *Jmć*: „Światły głos dopiero slyszany Xcia „*Marzalka konf. Lit.* we mnie samym uspokoił tę wątpliwość, którą z razu projekt podany przez P. *Krakowskiego* wzbudził. — Jako rzeczony projekt w tym „jest widoku, że tey deputacyi powierzona praca, nie „będzie żadną legislacyą i determinacyą, tylko ułatwie- „niem roboty, uchyleniem się od setnych szczegółów, „któreby z puł roku stany zatrudniły, a do której depu- „tacyi wolno będzie każdemu militarnemu, i nie mili- „tarnemu przynosić swoje uwagi; tak niebezpieczeń- „stwa w nim nie widzę, a zysk wielki, bo (jak dobrze „powiedział X^{że} *Marzalek konf. Lit.*) pierwszy etat „długi czas zabrał, a uznaliśmy, iż się nie może utrzy- „mać, trzeba go przeformować. Z tych przyczyn ra- „dę i proszę seymuiące stany, aby na projekt P. *Kra- „kowskiego* zezwolili.

P. *Wawrzecki Braślawski* przekładając, iż nikt nie będzie mógł przynosić do deputacyi swoich uwag, gdy wprzód u siebie etatu nie przeczyta, i nie rozważy go, uprasza najprzód o rozdrukowanie onego.

Po niektórych jeszcze względem etatu wnioskach, mianowicie czynionych przez PP. *Rzewuskiego Podolskiego* i *Seweryna Potockiego Braślawskiego* powtorzone żądanie przez P. *Wawrzeckiego*, o rozdrukowanie najprzód onego, poparte przez wielu seymuiących, skłania P. *Marzalka sey-*

owego do oświadczenia, iż ten etat rozdrukowany będzie w czasie, jak drukarnie wystarczyć zdołają.

Seffya solwowana na poniedziałek.

Seffya seymowa dnia 30. kwietnia. P. *Marzalek seymowy* zagaja projekt opisu komisji woyskowej; oświadcza: iż już podane są niektóre uwagi względem niego do deputacyi konstytucyjnej, i że dalszych też deputacya w izbie od seymuiących nadsluchywać będzie, aby udoskonaleniem tego projektu, najprędzey zbliżyć mogła jego decyzją.

P. *Trębicki Instantski* żąda podniesienia projektu, podanego dawniej przez P. *Platera* kaszt: *Trockiego*, względem sum na starostwach, przez komisją skar: Lit: dekretem skaffowanych, aby exekucya tego dekretu wstrzymana była, dopoki opinia komisji skarbowej w tej mierze do rezolucyi stanów nieprzyjdzie. — Czyta ten projekt P. sekretarz.

P. *Wojczyński Rawski* przypominając, iż wniesienie jego, dawniej za współobywatelem przez wyrok komisji skarbowej ukrzywdzonym, uczynione, wstrzymane zostało do opinii deputacyi examinującej, żąda mieć taki projekt, przez któryby, nie tylko o jednym dekreście komisji skarbowej, ale i o innych wyrokach zakazanych powiedziano było, iżby exekucya ich wstrzymana została do decyzji opinii przez stany.

P. *Krzucki Wołyński*: „Nie można wstrzymywać „exekucyi wyroków magistratury, niedawny wprzód „rezolucyi, czy te są niesprawiedliwe; rezolucya zaś „taka być nie może, póki wytłumaczenie się od ma- „gistratury nienastąpi. — Potrzeba opinią komisji „skarbowej Lit: względem sum na starostwach decy- „dować, żeby wiedzieć co rzępta sprawiedliwie winna. „Lecz trzeba decydować w porządku, iak te idą, nie- „wyrwując iedne, a przemilczając o drugich. — Co „do projektu opisu komisji woyskowej, żądałbym, „żeby wprzód deputacya examinująca komisją, zda- „ła swoją relacyą; z tej poznałibyśmy, w czym jest „uchylenie z racji niedoleżności dawnego opisu pra- „wa, a w czym z przestąpienia go przez osoby składa- „jące komisją. — Ta wiadomość potrzebna jest, do „doskonałego opisu komisji woyskowej.”

PP. *Wawrzecki Braślawski*, *Grabowski Wołkowyski*, *Butrymowicz Piński*, i *Trębicki Instantski*, czynią różne uwagi do projektu opisu komisji woyskowej, i podług tych żądają mieć go przez deputacyą konstytucyjną poprawionym.

Seffya solwowana na dzień jutrzejszy.

Z Wiednia dnia 21. kwietnia. Już są dokończone wszelkie układy względem koronacyi tak w *Budzie*, iako też w *Frankforcie*, obydwie te uroczystości odprawiają się iak najoszczędniej. — Szambelani do oznajmienia różnym dworom o wstąpieniu na tron cesarski już są wyznaczeni. Xiążę *Clary* pojedzie do *Rzymu*, X^{że} *Ludwik Stahremberg* do *Londynu*, potym zaś uda się na mieysce poselstwa swego do *Hagi*, X^{że} *Colloredo* syn podkanclerzego imperyi do *Madrytu* i *Lizbony*, hrabia *Auersperg* do *Drezna* i *Berlina*, hrabia *Gudaker Staremborg* do *Petersburga*, a jeżeli z *Francją* wojny nie będzie, hrabia *Zinzendorf* pojedzie do *Paryża*.

Mamy tu wiadomości z *Lizbony*, które donoszą, że doktor *Willis* w krótkim bardzo czasie królowę *Portugalską* do zdrowia przyprowadził.

Podporucznik ieden abfzetyowany zabił się z pistoletu w iednym z przedpokojów zamkowych, nie wiedząc dotąd co go przywiodło do odjęcia sobie życia. — W dzień następującego hołdu, milicya tuteysza mieyska ukaże się w paradzie, pieniądze, które w dzień ten rozrzucone będą, mają za napis: *lege & fide*. — Wczoray książę *de Ligne* dawał obiad w okolicy *wiednia* połowi *turreckiemu*, który wydziwić się niemógł piękności położenia i doskonałości w uprawie rol kraju tego, wieczorem kompania *dunajem* powróciła do miasta.

Z Drezna dnia 20. kwietnia. Książę Antoni brat Elektora z arcy-księżniczką małżonką swoją dziś o kwadrans na czwartą z południa powrócili z *Wiednia* do *Drezna*. — Infantka z *Parmy* zaślubiona księżciu *Maxymilianowi*, spodziewana tu jest na dzień trzeci maja.

Z Peterzburga dnia 2. kwietnia. Imperatorowa *Jmć* w najlepszym zoftaie zdrowiu. Policya kazała sobie podać liczbę i imiona wszystkich *francuzow* znajdujących się w *Peterzburgu*, toż samo uczyniono po znaczniejszych miastach i portach: naysilnieysze oko mają tu na każde słowo, na każde ruszenie *francuzow*, i policya codziennie musi sekretney kancelaryi stanu donosić o ich rozmowach i ich postępach. Przeciwnie zaś książąt i emigrantow *francuzkich*, monarchini łaskami i pieniędzmi nieprzestaje obdarzać; w tych dniach te słowa wyrzekła do iednego z ministrów: *Ludwik XVI. za moją pomocą musi się powrócić do dawnych swych praw, majestat królewski zwycięży 1200. despotów, a wysileni i biedni francuzi będą musieli nakoniec króla swego prosić o ratunek i przebaczenie.* Generałowie do woysk nadgranicznych już są wyznaczeni, jenerał *Kreczetnikow* i *Soltikow* do dywizyi kijowskiej, jenerał *Kosakowski* i *Denisow* ku białej rossyi. — Malkontenci Polscy łaskawie bardzo przyimowani są u dworu.

Pewna tuteysza księżna bawiąca się za granicą, wydała tam córkę swoją za iednego hrabiego partyzanta rewolucyi *francuzkiej*, a to bez pozwolenia dworu; dziś dowiadujemy się, iż hrabia ten odebrał rozkaz nieprzyjeżdżać do Moskwy, i że dobra księżny 100,000. rublów dochodu rocznego czyniące, poszły pod rozrządzenie administracyi publiczney.

Z Sztokholmu dnia 10. kwietnia. Gdy po prowincjach dowiedziano się o zamordowaniu królewskim, wszystkie stany, szlachecki, duchowny, mieyski i rolniczy, wysłały do młodego króla, i reagenta deputacye, z oświadczeniem żalu swego nad śmiercią monarchy, który tyle dobrego dla królestwa udzielał, uwolnił je od podległości, i przywrócił mu dawną świetność onego. Młody król ze łzami odpowiadał: przyrzekając narodowi, że powodzenie jego będzie miał zawsze za naysilniejszą swą powinność. Deputowani przypuszczeni byli do pocałowania ręki króla i reagenta.

Wczoray ciało zmarłego króla wystawione było na łożu paradnym, gdzie przez trzy dni na widoku publicznym zostanie. — Królowa wdowa oświadczyła, iż przez wzgląd na potrzeby państwa, przeznaczoną sobie testamentem króla pensyą, zmniejszoną chce widzieć. — Imiona przytrzymanych jeszcze więźniow stanu, są następujące: major hrabia *Claes Frideric Horn*, *Fridricson*, hrabia *Ribbing*, jenerał *Pechlin*, konsyliarz *Engeström*, podpułkownik *Liljehorn*, major *Hatmausdorff*, porucznik *Ehrenward*, *Jakób Engeström*, sędzia powiatowy *Nordell*, pifarz *Euhorning*, i sekretarz *Liljestrål*. — Dnia 13. król pu-

blicznie będzie pochowany, młody król wziął sobie za hasło *król i lud*.

Z Bruxelli dnia 15. kwietnia. Z *Russel* odbieramy wiadomość, iż tam 600. zbuntowanych chłopow i wielu księży zamknęło się w zamku *Moerbeck*, że otworzyli sluzy, i okolice zaleli. Buntownicy mają harmaty i żywność, wysłano woyska z *St. Omer* i poblizszych mieysc dla uśmierzenia rokoszanow.

Z Londynu dnia 10. kwietnia. Xięstwo *d'Tork* wychodziło wczoray na zawody koni do *Newmarket*. — Publiczne gazety donoszą, iż w dzień urodzin królewskich, regimenta gwardyow królewskich, dotąd ponosowo ubrane, ukażą się w mundurach granatowych, na wzór *pruskich*, i że książę *d'Tork* nad wszystkimi temi regimentami kommandę mieć będzie. — Wczoray kommissarze do wypłacenia długow narodowych przeznaczeni, odebrali od *P. Pitt* ściągające się do tego instrukcye, oraz przeznaczoną przez parlament sumę 400,000. funt szter: za które obligi wykupować będą poty, poki ich stanie. — Zwyczajny koncert w opactwie *Westminster* na pamiątkę *Hendla* przez 1,000. muzykantow dawany, wkrótce nastąpi. — Dowiadujemy się, iż zaraza morowa w *Egipcie* tak mocno grassowała, iż 300,000. domow wymarło na nią, które rząd zamknąć kazał.

Rozterki między *Hollandami* i królem *Cochinu* przyszły do naysilniejszego stopnia, w miesiącu październiku roku przeszłego, było dwie bitwy wielce krwawych. Tameczny konsul angielski *P. Powney* starał się pokóy przywrócić, niemógł atoli więcey dokazać, iak za wieszenie broni, aż do powrotu rządcy *hollenderskiego*, który do wyspy *Ceylan* wyjechał.

Z Paryża dnia 13. kwietnia.
Zgromadzenie Narodowe Prawodawcze.

Na sessyi d. 8. czytano list od administracyi departamentu *niższego renu*, iż z woyska marszałka *Lukner* odciągnięte są rozmaite pułki, kommanderowane w stronę południową *Francyi*, przez co woysko marszałka *Lukner* osłabione jest. Odesłano do deputacyi woyskowej. *P. Dubayet* donosi: iż z listow partykularnych odebranych z *Anglii*, tudzież z monitora dzisiejszego wyczytał, że w *indyach* zaszła potyczka między dwiema fregatami angielskimi, i jedną fregatą francuzką, która po waleczney obronie poddać się jey musiała. Żąda: ażeby minister interesow zagranicznych, nieodwłocznie dał wiadomość o tym złamaniu traktatów, i nadwężeniu pokoju. — Minister interesow zagranicznych oświadcza: iż prócz przytoczonego artykułu o tym zdarzeniu w monitorze, żadnego doniesienia jeszcze nie odebrał.

Na sessyi d. 9. *P. Amelot* donosi, iż wczoray w kasie nadzwyczajnych przychodow spalono za 7. millionow assygnatow; przez co summa spalonych 464. millionow wynosi. — Oznaymiono, iż 40. żołnierzy z regimentu szwajcarskiego *chateau vieux*, którzy dawniey za rokosz podniesiony w *Nancy*, skazani byli na karę galery, świeżo zaś przez dekret *Z. N.* uwolnionemi zostali, chcą stanąć u kraty, i podziękować ciału prawodawczemu. *PP. Jaucourt*, *Gouvion*, i wielu drugich, zgadzają się na przypuszczenie tych żołnierzy do kraty, ale nie chcą dozwolić, ażeby honory sessyi dane im były. Po długiej wrzawie, do której jak zwyczajnie galerye pomagają, przystąpiono nakoniec do turnowania osobiste-

go, w którym większość 281. przeciwko 265. głosów, pozwoliła dać wzmienionym żołnierzom honory sessyi. Po czym ci weszli, a P. Collot d'Herbois imieniem ich mówił. Prezydent krótko odpowiedział, i wpuścić ich kazał pomiędzy prawodawców. Mowę P. Collot drukować kazano. — X. Torné biskup metropolita du centre pokazał się w Z. N. w stroju świeckim, z arcapem i w pułbucikach; co się wszystkim niezmiernie podobało.

Na sessyi d. 10. P. Pastoret wnosi: iż gdy już Dania i Anglia zniosły handel murzynów, godnym jest ludzkości Z. N. ażeby też przykłady naśladowało. P. Vaublanc popiera ten wniosek; ale za uwagę P. Merlet, iż prawo znoszące handel murzynów dopiero w izbie niższej parlamentu angielskiego przeszło, a jeszcze przez izbę wyższą nie jest potwierdzone; tudzież iż Francja dawno ogłosiwszy wolność murzynów, powinna teraz zasięgnąć rady miały portowych królestwa względem handlowania temiż murzynami; przeto rzecz tę odesłano do roztrząśnienia deputacyi handlowej, i kolonialnej. — Minister wojenny komunikuje Z. N. list pisany do króla przez marszałka Lukner żałującego się, iż przez odcięcie kilku batalionów, i wyślanie ich na granicę południową, wojsko jego osłabiono. Minister tłumaczy się: iż to musiał uczynić dla wykonania dekretu Z. N. ale że już inne bataliony są w marszu do wojska P. Lukner dla zastąpienia odeszłych.

Na sessyi d. 11. minister interesów zagranicznych oznajmuje, iż miał konferencyą z P. Gover posłem angielskim, względem potyczki zaszłej w indyach między fregatami francuską *la Resolue*, i angielską *Phenix*. Od kapitana francuskiego żadnych jeszcze nie ma wiadomości; król zaś angielski życzy, ażeby to zdarzenie nie przerwało przyjaźni i pokoju między dwoma narodami. Odesłano do deputacyi dyplomatycznej.

Na sessyi d. 12. uchwalono: iż skarb publiczny nikomu żadnej pensyi, ani procentów nie opłaci, póki żądający zapłaty nie okaże kwitu z zapłaconych podatków i kontrybucyi patryotycznej. — Minister interesów zagranicznych przesyła notę P. Maisonnewe posła naszego w Stutgard, ściągającą się do jednego młodego francuza, syna marszałka francuskiego; który, ucząc się w akademii Wirtemberskiej, prosi, ażeby nie był policzony między emigrantami, z którymi nic nie ma do czynienia. Odesłano do deput. dyplomatycznej. — Minister interesów wewnętrznych podaje memoriał, w którym ściągą uwagę Z. N. na konieczną potrzebę zaliczenia pieniędzy departamentom dla naprawy gościńców. Odesłano do deputacyi rolniczej i wsparcia publicznego.

Spodziewano się, iż d. 12. król miał sam przyiść do Z. N. z propozycją wojny; jednak to się nie stało, i głoszą, iż król oparł się tą razą naleganiom ministrów. Pani Stael jutro wyjeżdża do Szwajcaryi odwiedzić P. Nekker oycę swego. — P. Noailles poseł nasz w Wiedniu przyjął dymisję swoją. — Jourdan umknąwszy z Avenionu, udał się do Arles, gdzie go tryumfalnie prowadzono. — P. Montesquiou mianowany jest komendantem wojska południowego na miejsce P. Vitgenstein. — Król wkrótce mianować ma komisarzów pełnomocnych do wojny.

Przy dzisiejszej Gazecie rozdać się gratis doniesienie o kupferstychach wyrażających sessyą seymową d. 3. maja 1791. r.

Dalszy ciąg urzędzenia wieczyflego królewsczyzn, prawo uchwalone dnia 24. Kwietnia roku bieżącego.

ARTYKUŁ III.

Załatwienie wszelkich sporów prawnych i granicznych w królewsczyznach, poprzedzające sprzedaż onych na dziedzictwa.

Przed uskutecznieniem sprzedaży królewsczyzn na wieczyfste dziedzictwa obywatelskie, dopełnione mieć chcemy to, co następuje:

1mo. Jako asseforyom zalecone jest załatwienie wszelkich sporów prawnych między królewsczyznami, a miastami wolnemi, tak równie prawem niniejszym zalecamy tymże asseforyom, aby wszelkie spory prawne między królewsczyznami, a innej natury dobrami, tudzież między królewsczyznami, a królewsczyznami, o własność, czyli o naturę dóbr rozstrzygły, i ostatecznie ukończyły, przed czasem prawem niniejszym do sprzedaży królewsczyzn zamierzonym. W których to sprawach między królewsczyznami a innej natury dobrami, wedle dawnych praw w wojewodztwach Kijowskim, Wołyńskim, Podolskim i Bracławskim, dziedzictwa wszelkie nienaruszone bydy mają, w których posessya niewątpliwa *ante & post hosticum* okazana będzie. Gdzieby jednak luźnikowie, spraw takowych ukończonemi niezałatwi, niezwłocznie uwiadomią o tym asseforye, które takie sprawy przed innemi sprawami rozstrzygnąć obowiązane będą, a to w przeciągu trzech miesięcy od czasu zakończoney luźnicy.

2do. Wszelkie spory o granice między królewsczyznami, a innej natury dobrami, niewyluczając tych nawet, które są appellowane do asseforyi, a w nich dotąd nieukończone, załatwione będą ostatecznie przez sąd rozgraniczenia normalnego, podług przepisu osobnego nato prawa. Sprawy jednak, w których z dekretów asseforyckich odbyte już są komisyje niezaocznie, ale z stawiającymi stronami, i to po ostatecznym ich ukończeniu, zatrzymując sypanie kopców są zaappelowane, takowe sprawy graniczne w asseforyi skończone bydy mają.

3tio. Wszelkie sprawy między miastami wolnemi, a królewsczyznami, bądź o grunta, bądź o inne użytki z jednej, lub drugiej strony zaprzeczone, ukończone bydy mają przez asseforye przed sprzedażą królewsczyzn, a to w przeciągu trzech miesięcy.

4to. Wszelkie spory o grunta, swobody, tudzież o daniny i powinności włościan w królewsczyznach osiadłych, ostatecznie rozwiązane bydy mają przed sprzedażą królewsczyzn, przez referendarye obojga narodów, podług osobnego o nich prawa.

5to. Gdyby podług wyższych artykułu tego paragrafów, to jest: pierwszego, trzeciego, i czwartego, żadna strona takowych spraw, czyli to w asseforyi, czyli w referendaryi, przed sprzedażą królewsczyzn nie dochodziła; w tedy sprawy te, ile się ściągają do pożytków stron, za upadłe na zawsze poczytane zostaną. Ile zaś różnicę czynić mogą w dochodzie publicznym rzezcypospolitey, luźnikowie w następującym artykule opisanym dostrzegać będą, aby rzecz z dowodów odkryta i uznana została w sądzie przyzwoitym podług artykułu tego opisu pierwey, niżeli uchwalona tym prawem sprzedaż królewsczyzn w skutku nastąpi. Po której żadne już spory podniesione bydy nie mogą, i rzplta żadnego sobie do nich zwrotu, ani swoim prawa nabywcom nie zostawuje. (Reszta w Suplemencie.)

N^{ro} XXXV.
S U P L E M E N T

D O

GAZETY NARODOWEY I OBCEY.

z WARSZAWY DNIA 2. MAIA ROKU 1792.

Dalszy ciąg urzędzenia wieczystego królewsczyzn, prawo uchwalone dnia 24. Kwieta r. bieżącego.

ARTYKUŁ IV.

O lustratorach i ich pomocnikach.

1mo. Urząd lustratorów na feymikach obranych, trwać będzie przez czas prawem ninieyszym zamierzony, do zupełnego ukończenia dzieła im powierzonego. Na miejsce zmarłego lub długą chorobą złożonego lustratora ma być obrany nowy lustrator na pierwszych feymikach następujących; lustratorem być może każdy obywatel w księdze ziemiańskiej zapisany, choćby na żadney funkcji publiczney ieszcze nie był, aby tylko zdadność istotną do tego dzieła potrzebną posiadał. Lustratora usługa będzie mu służyć za stopień do funkcji i urzędów.

2do. Kommissya skarbowa dla podobieństwa i stosowności gospodarstwa wojewodstw, takowe uczyni wydziały do lustracyi; W pierwszym wydziale umieści wojewodztwo Poznańskie, Kaliskie, i Gnieźnieńskie, w drugim Krakowskie, Sandomirskie, prócz ziemi Sężyckiej i Sieradzkiej, w trzecim Mazowieckie, Łęczyckie, Inowrocławskie, Brzeskie-Kujawskie, ziemi Dobrzyńską i Rawskie; w czwartym Kijowskie, Braclawskie, w piątym Wołyńskie, Podolskie, Bełskie, i Czerwiechowskie, w szóstym Wileńskie, Trockie, i xięztwo Zmudzkie, w siódmym Połockie, Mińskie, Nowogrodzkie, Witebskie, i Mściślawskie, w osmym Lubelskie, Podlaskie, Brzeskie-Litewskie, ziemi Chełmską i Sężycką. Kommissya w pomienionych wydziałach obranych lustratorów losami wyznaczy po dwóch do lustrowania królewsczyzn, i dodawać trzeciego od siebie będzie, który wspólnie z pierwszymi dwoma komplet zawsze składać będzie. Stosownie do tegoż prawa dawać im będzie instrukcyje i informacye, z dokładnym obowiązkom ich wyszczególnieniem. Lustratorowie zaś, zasięgać mają od kommissyi skarbowey wszelkiej potrzebney wiadomości, rady i pomocy, a nadto obowiązani będą donosić kommissyi podług iey żądania o stanie roboty swojej.

3tio. Kommissya skarbowa użyje lustratorów, najprzód do zlustrowania i urzędzenia wszystkich królewsczyzn wakujących. Porządek zaś, czyli kolej Lustracyi i urzędzenia w każdym wydziale królewsczyzn niewakujących ułoży następującym sposobem: spisze na osobnych biletach, królewsczyzn oddzielne każdego wydziału; tak rozdzielone bilety królewsczyzn w każdym wydziale, włożywszy w osobne naczynie przy-

zwoite, losem wyciągać każe; a jakim porządkiem wyciągnęte będą w każdym wydziale królewsczyzn na biletach zapisane, takimże samym porządkiem i kolej podawać ie będzie do lustracyi w każdym wydziale lustratorom tegoż wydziału. Porządek takiey lustracyi królewsczyzn, losem oznaczony, ma być zapisany w protokule kommissyi.

4to. Gdyby którzy uprzywileiowani possessorowi bez kolei z losu wypadającej podali dzierżawy swojej kommissyi skarbowey do prędszego urzędzenia i przedania, tedy kommissya przed innemi królewsczyznami z losu wypadłemi urządzić ie zaleci, i w porządku niżej opisanym licytować będzie, co wszystko naydaley w przeciągu lat trzech koniecznie dokończyć powinna.

5to. Dobranie i ugodzenie potrzebnych lustratorom ziemiomierców, pisarzów, i innych tym podobnych pomocników, światła i cnocie samey kommissyi skarbowey poruczamy.

ARTYKUŁ V.

Szczególne urzędzenia poprzedzające sprzedaż królewsczyzn, a w tym szczególne obowiązki lustratorów.

1mo. Ogólną powinnością czasowego urzędu lustratorów, jest doskonałe urządzenie królewsczyzn, do rozprzedania onych na wieczność.

Co w następujących szczegółach objaśniamy; 1. Lustratorowie obowiązani będą dopilnować zupełnego ukończenia wiszących iakichkolwiek sporów prawnych między królewsczyznami i dobrami ziemskimi, tudzież między królewsczyznami, a królewsczyznami, między miastami wolnemi, czyli to o własność, czyli o prawdziwą granicę według wyższego artykułu III. Dla zupełney zaś pewności granic, między królewsczyznami, a dobrami inney natury, tudzież między królewsczyznami, a miastami wolnemi, dopilnuiać ciż lustratorowie, aby królewsczyzn wszystkie, tam nawet, gdzieby sporów granicznych nie było, dokładnie rozgraniczone, i pewnemi znakami granicznymi oznaczone były w całkowitych obwodach swoich. 2. Gdzieby iakie spory nieulawione należeli, donoszą o tym niezwłocznie kommissyi skarbowey, a ta dopilnować ma, przez plenipotentów i oficyalistów skarbowych, aby spory takowe ostatecznie ulawione zostały, w sądach gdzie z prawa należy. 3. Kommissye wojewódzkie obowiązujemy, aby na żądanie tych lustratorów we wszystkim pomocą były, co do zupełnego urzędzenia królewsczyzn tym prawem przepisanego dążyć będzie. 4. Wewnętrzny stan osiadłości na niewzruszonych zasa-

dach urządzają: mając za fundament ich prawa i nadania, tudzież mając to w widoku, aby los włościan, rolników, uczynili pomyślnym i stałym, a oraz, aby w tey samey poprawie losu włościan, wynaleźli nowe źródła powiększenia wartości dóbr dla przyczynienia skarbowi publicznemu dochodu.

(*Refzta potym.*)

Dalszy ciąg rozgraniczenia normalnego w wielkim księstwie Litewskim.

28mo. Na błotach i bagnach obszerności znaczney, gdzieby znakow granicznych nie było, granica prostejmi liniami zadeterminowana będzie w podziale błota albo bagna na części między wszystkich współ-graniczących, a właściciele graniczący z sobą owym bagnem, wzajemnym sumptem wybić kanał graniczny obowiązani są; jeżeliby jednak która strona do sumptu przyłożyć się nie chciała, i tego oporu dowód był w niepodpisaniu konwencyi dobrowolney do rąk komornika jeometry oddaną być mającey, kopce przez komornikow wysypane być powinny na obu brzegach bagna, dla znakow, z kąd i dokąd linia prosta graniczna ma swoją dyrekcyą; gdzieby zaś załamywać się musiała linia na bagnie słabym, tam w angule każdym pod kopcem dno mocne palami powinno być za staraniem komornika, a kosztem opierającego się kanałowi właściciela zrobione takie, aby kopiec nad bagnem wyniesiony, widzialnym i znacznym był granicy znakiem.

29mo. Oprócz zupełney pomocy we wszystkim komornikom udzielaney, właściciele dóbr i posessorowie powinni będą nie odmawiać wygody tymże komornikom, którey wszakże każdy komornik nie ma pretendować, iak dla siebie i aplikanta, oraz służącego i na koni parę.

30mo. Komornik kaźden czasu letniego i pogody nie powinien używać, iak dla wypełnienia obowiązku przemiaru, spiesząc, ile będzie mógł, pracę rozgraniczenia, już w przemiarze granic, już w osypywaniu tey kopcami, słotne zaś i niesposobne do pracy dni obracać będzie na rysowanie mappow i opisywanie obwodnic, albo w domach właścicielow, jeżeli ci zezwola, albo w mieście seymikowym, gdzie kommissya graniczna przebywać z mocy niniejszego prawa będzie.

31mo. Żaden komornik przed dopełnieniem zupełnym przemiaru granic w całym wydziale sobie naznaczonym, obeymować się nie będzie mógł prywatnym obowiązkiem przemiaru wewnątrz majątkow, oprócz rzek spławnych i takimi być mogących, miały i dworow, które wciągu obchodu granicznego, czy to przez linie domiercze, czyli przez interfekcyę wprowadzać na mappy powinien, a po skończoney nawet z powołania i obowiązku publiczney pracy, zawsze prywatną opuścić będzie powinien robotę, gdy zawołany będzie do oświecenia sądu, albo dekret granicę pienną determinujący, exekucyi przez niego dopełnionej potrzebować będzie.

32do. Komornik kaźden skończywszy rozgraniczenia wszystkie w swoim wydziale, mappy granic i obwodnice wszystkie dóbr tego wydziału, poda Kommissyi granicznej swego województwa, albo powiatu, okaże całą robotę i wszystkie dyfferencye na szczególnych mapkach wyrysowane.

33tio. Komornik kaźden pensyi mieć będzie na rok zł: pol: iako niżej, za pracę swoją, odpowiadać też będzie za prześtąpienia niniejszey instrukcyi w kommissyi granicznej województwa, albo powiatu, gdzie użytym zostanie, a po skończoney robocie cały bez nagany, jeżeli nie szlachcic, nobilitowanym zostanie; a szlachcic z rodu, gratyfikacyą otrzyma rangi oficerskiej dla noszenia munduru artylleryi, jeżeli nie był w służbie; rangi stopniem wyższej, jeżeli już był officerem.

(*Refzta potym.*)

DONIESIENIA z WARSZAWY.

DNIA 2. MAIA 1792. ROKU.

Wierż na dzień trzeci Maja 1792. w arkuszu jednym przez - - - - - przedać się na kantorze gazety narodowej, po zł: 1.

Wyszedł świeżo portret, od wszystkich ukochanego, i zaślugami znakomitego męża JOX. Adama Czartoryskiego, jenerala ziem Podolskich, malowany przez JP. Grassiego, a przez Pana Kapellera na miedzi sposobem Angielskim sztychowany, z podpisem: Nayias: królowi, i stanom rzpltey Polskiey. Znayduie się w składzie Pana Fietto na przeciw bramy Krakowskiej.

Drukarnia P. Dufour ma do sprzedania następujące pisma, *Cygan* na kleiowym papierze po zmniejszeniu ceny zł: 2. *Gan-dzara* prawdy niecnotliwego okłofzczącego cygana zł: 3. *Sekundant* między cyganem i księdzem z kropidłem zł: 1. gr: 8. *Fajerka* na osłuszenie zmoczonego kropidła zł: 2. Odpowiedź na fajerkę pod tytułem: *Pilnik* na oglądzenie chrapowatey fajerki, kosztuje gr: 15.

Pamiętnik histor: polit: ekon: na miesiąc kwiecień, zawiera w sobie, 1. Dalszy ciąg wiadomości o niniejszey Francyi. 2. Dalszy ciąg zasad do sądzienia o ważności kraio. 5ta zasada charakter rządu krajowego i narodu. 6ta skarb. 3. Powody i frzodki do zniesienia lub słusznego umiarkowania poddaństwa. 4. Ciąg dalszy i koniec seymu Szwedzkiego. Los okrutny Gultawa III. skutki śmierci jego. 5. Obraz polityczny różnych kraio.

W kantorze gazety Francuzkiej w pałacu zwanym Tarłowski Nro 585. na długiey ulicy nayduią się świeżo nadeszłe nagona kuchenne Wiedeńskie niezawodne w nayprzednieyszych gatunkach, i w bardzo dobrej cenie.

Ostatniego dnia kwietnia, zginął pewney ofobie łańcuszek od zegarka z dwoma wąskimi tasiemeczkami koloru pius, między temiż łańcuszek złoty z brylancikami, niżej u tegoż łańcuszka medalionik z folgą szafirową, na około mający brylanty karatowe, niżej berloki z brylancikami, i kutasikami z perelek prawdziwych, oraz pieczętka złota z cyfrą M. O. Ktoby pomieniony łańcuszek znalazł, niech się uda do domu JP. Zanellego, a przyzwolą odbierze nadgrode.

Księgarnia Frydryka Pfafa z książek Francuzkich złożona, przeniesiona jest z Nro 15. do Nro 12. w Marywilu na dole wchodząc po prawey stronie, o czym się prześwietney publiczności donosi: w teyże księgarni rozdaie się gratis, nowy katalog naynowszych i naywybornieyszych książek Francuzkich. Tamże nayduie się w kommissie, kolekcya minerałow wybornych z kopalni Saskich, Harcu, Francuzkich i Hiszpańskich.

U JP. Nahke, w tuteyszym Saskim porcelanowym magazynie, nadeszła wcale świeża Seydzyska gorzka woda; z powzięchnego doświadczenia arcy zdrowa; przedać się za wiadomą cenę, to jest: butelka po zł: pol: 6. sposób zażywania oney, darmo się tamże rozdaie. U tegoż nayduie się Salskie pachniące mydło z migdałow gorzkich zrobione, którego kładzie się trochę do wody dla umycia rąk i twarzy. Używanie tego mydła, nie tylko spędza wszystkie plamy czerwone, ale czyni pleć delikatną i białą: tudzież ma własności lekarstwa w sobie, umacnia suche żyły (nerwy) zmiekcza skurę, a przeto niedopuszcza się iey rozpadać, gdy się nim codziennie myje. Niemasz lepszego mydła nad to do golenia. Flaszki w których się to mydło pachniące nie sfałszowane przedać, pieczętowane są herbem Saskim bez mieczow, cena flaszki zł: 3.